

T.B.M.M.

(S. Sayısı: 899)

Kastamonu Milletvekili Hakkı Köylü'nün; Adli Sicil Kanunu Teklifi ve Adalet Komisyonu Raporu (2/444)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Yeni bir Adli Sicil Kanununa ilişkin Teklifim ve gerekçesi ilişikte sunulmuştur.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Hakkı Köylü

Kastamonu

GENEL GEREKÇE

Yeni Türk Ceza Kanununun kabulüyle 765 sayılı Kanundan farklı bir yaptırım rejimi benimsenmiştir. Bu sistemde, ceza hukuku yaptırımı olarak ceza ve güvenlik tedbiri ayırımına yer verilmiştir. Cezalar, hapis ve adli para cezası olarak bir ayırıma tabi tutulmuştur. Böylece, 765 sayılı Kanunda benimsenen asli ceza ve fer'i ceza ayırımı ve bu kanundan farklı olarak, belli bir suçtan mahkumiyete bağlı olarak kişiyi ömür boyu belli haklardan yoksun bırakacak yaptırım sistemi terkedilmiştir.

22.11.1990 tarihli ve 3682 sayılı Adli Sicil Kanununun da yeni Türk Ceza Kanununda benimsenen bu yaptırım sistemine uyumunu sağlamaya yönelik olarak değiştirilmesi gereği ortaya çıkmıştır.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1.- Madde metninde Kanunun amaç ve kapsamı düzenlenmiştir.

Madde 2.- Madde metninde, Türk mahkemeleri veya yabancı ülke mahkemeleri tarafından kesinleşmiş mahkumiyet kararı bulunan Türk vatandaşları ile Türkiye'de suç işlemiş olan yabancıların kayıtları da dahil tüm adli sicil bilgilerinin kaydına ilişkin süreç düzenlenmiştir.

Madde 3.- Madde metninde, Merkezi ve Mahalle adli sicillerinin görevleri düzenlenmiştir.

Madde 4.- Madde metninde, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun benimsediği yaptırım sistemine uygun bir düzenleme yapılmıştır. Bu düzenlemede, ceza ve güvenlik tedbirlerine mahkumiyete ve bunların infazına ilişkin bilgilerin kronolojik sıraya göre adli sicile kaydedilmesi öngörülmüştür.

Madde 5.- Madde metninde, adli sicile kaydedilemeyecek bilgilere ilişkin düzenleme yapılmıştır.

Madde 6.- Yeni Ceza Muhakemesi Kanunu ile Çocuk Koruma Kanununda kamu davasının açılmasının ertelenmesi ve hükmün açıklanmasının geri bırakılması düzenlenmiştir. Bu düzenlemelerin gereği olarak, bu konuda verilen kararların bir sisteme kaydedilmesi gerekmektedir. Bu ihtiyacı karşılamak üzere Taslak metninde bir hükme yer verilmiştir.

Madde 7.- Madde metninde, adli sicil bilgilerini isteme hakkına ilişkin düzenleme yapılmıştır.

Madde 8.- Madde metninde, adli sicil bilgilerini verebilecek mercilere ilişkin düzenleme yapılmıştır.

Madde 9.- Madde metninde, adli sicil bilgilerinin silinmesine ilişkin düzenleme yapılmıştır.

Madde 10.- Madde metninde, arşiv bilgilerinin istenmesine ilişkin düzenleme yapılmıştır.

Yeni Türk Ceza Kanununun sisteminde, cezalandırılmakla güdülen asıl amaç, işlediği suçtan dolayı kişinin etkin pişmanlık duymasını sağlayıp tekrar topluma kazandırılması olduğuna göre,

suça bağı hak yoksunluklarının da belli bir süreyle sınırlandırılması gerekmiştir. Bu nedenle, bir mahkumiyete bağı hak yoksunluklarının mahkum olunan cezanın infazı tamamlanıncaya kadar devam etmesi öngörülmüştür.

Ancak, ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazı tamamlandıktan sonra da, bu mahkumiyete ilişkin bilgilerin adli sicil arşiv kaydında yer alması gerekmektedir. Kişinin geçmişine bakılarak cezanın bireyselleştirilmesinin sağlanması ve özellikle tekerrür hükümlerinin uygulanması bakımından bu kayıtların muhafaza edilmesinde zorunluluk bulunmaktadır.

Her ne kadar bu sistemde, ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazından sonra belli bir suçtan mahkumiyete bağı hak yoksunluğu kanunla öngörülmüş değilse de; kişinin örneğin belli bir kamu görevine atanması sırasında, adli sicil arşiv kayıtlarının görülmesinde büyük bir yarar bulunmaktadır. Bu bilgiler, atama makamının takdir yetkisinin objektif ölçüler çerçevesinde kullanılmasında önemli bir işlev göreceklerdir.

Ancak, Anayasanın 76 ncı maddesinde milletvekili seçimi ile ilgili olarak bir sınırlama getirilmiş olduğu için, bu madde uygulamasında Anayasanın söz konusu hükmü saklı tutulmuştur.

Madde 11.- Madde metninde, adli sicil ve arşiv bilgilerinin gizliliğine ilişkin düzenleme yapılmıştır. Bu gizliliğin ihlali halinde uygulanacak ceza yaptırımlarına ilişkin hükümler yeni Türk Ceza Kanununda kamu görevlileri ve diğer kişiler açısından ayrı ayrı belirlenmiştir.

Madde 12.- Madde metninde, adli sicil ve arşiv bilgilerinin silinmesine ilişkin düzenleme yapılmıştır.

Madde 13.- Madde metninde, örneğin kolluk teşkilatında "genel bilgi toplama" sisteminde bulunan bilgilerin sadece ilgili suça ilişkin soruşturma kapsamında kullanılabilceğinden; Teklif metnine bu bilgilerin başka bir amaçla kullanılmasını yasaklamaya ilişkin hüküm konmuştur.

Madde 14.- Madde metninde, soruşturma ve kovuşturma makamlarına elektronik ortamda bilgi verilmesine ilişkin düzenleme yapılmıştır.

Madde 15.- Madde metninde, adli sicil ve arşiv kayıtlarının silinmesi konusunda karar almak ve kanunla verilen diğer görevleri yerine getirmek üzere bir komisyon oluşturulmasına ilişkin düzenleme yapılmıştır.

Madde 16.- Madde metninde, bu Kanunun uygulanmasına ilişkin usul ve esasları belirleyecek yönetmeliğin çıkarılmasına ilişkin düzenleme yapılmıştır.

Madde 17.- Madde metninde, merkezi ve mahalli sicildeki atamalara ilişkin düzenleme yapılmıştır.

Madde 18.- Madde metninde, mali hükümlere ilişkin düzenleme yapılmıştır.

Madde 19.- Madde metninde, yürürlükten kaldırılan kanun ve hükümlere ilişkin düzenleme yapılmıştır. Birinci fıkranın (b) bendinde yer alan hükmün gerekçesi için 10 uncu maddenin gerekçesine bakılmalıdır.

Geçici Madde 1.- Bu madde metninde, mevcut adli sicil kayıtlarının bu Teklif metninde öngörülen hükümlere göre revize edilmesi hususunda geçiş dönemine ilişkin düzenleme yapılmıştır.

Geçici Madde 2.- Bu madde metninde, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla mevcut adli sicil kayıtlarının silinmesi hususunda 3682 sayılı Kanunun 8 inci maddesinde öngörülen sürelerin dolması halinde silinebilmesine ilişkin düzenleme yapılmıştır.

Madde 20.- Yürürlük maddesidir.

Madde 21.- Yürütme maddesidir.

Adalet Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Adalet Komisyonu

Esas No.: 2/444

11.5.2005

Karar No.: 78

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Başkanlığımızca, 28.4.2005 tarihinde esas komisyon olarak Komisyonumuza havale edilen "Kastamonu Milletvekili Hakkı Köylü'nün; Adli Sicil Kanunu Teklifi (2/444)", Komisyonumuzun 3.5.2005 tarihli 19 uncu birleşiminde, Hükümeti temsilen Adalet Bakanı Sayın Cemil Çiçek ile Adalet Bakanlığı temsilcileri ve üniversite öğretim üyelerinin katılımıyla incelenip görüşülmüş, gerekçesi uygun görülerek maddelerine geçilmesi kabul edilmiş, ancak maddelerin ayrıntılı bir biçimde incelenerek gerekli değişiklik ve düzenlemelerin yapılması için üç kişilik bir alt komisyona havale edilmiştir.

Komisyonumuzun, 10.5.2005 tarihli 21 inci birleşiminde Adalet Bakanı Sayın Cemil Çiçek ile Adalet ve Millî Savunma bakanlıkları temsilcileri ve üniversite öğretim üyelerinin katılımlarıyla yaptığı toplantıda, alt komisyonca hazırlanan rapor ve metin esas alınmak suretiyle incelenip görüşülmüştür.

Teklifin 1 inci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Teklifin 2 nci maddesi; 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 17 nci maddesi hükmüne göre, yabancı mahkemeler tarafından Türk vatandaşları ile ilgili olarak verilmiş mahkûmiyet kararlarına, Türk hukukunda bağlanan hukuki sonuçları belirlemek amacıyla mahkemece karar verilmesi gerektiğinden, yabancı mahkemelerden verilen mahkûmiyet kararlarına ilişkin Türk Ceza Kanununun 17 nci maddesine göre, Türk mahkemelerince verilen kararlar ancak adli sicile kaydedilebileceği için maddeye "kesinleşmiş" ibaresinden sonra gelmek üzere "ve Türk Hukukuna göre tanınan" ibaresi eklenmek suretiyle kabul edilmiştir.

Teklifin 3 üncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

Teklifin 4 üncü maddesi; ifade doğruluğunun sağlanması açısından, birinci fıkranın (h) bendinde gerekli değişik yapılmak ve aynı fıkraya, Askerî Ceza Kanununda 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun yaptırım sistemine uygun gerekli değişiklikler henüz gerçekleştirilemediğinden, bu bakımdan söz konusu Kanunda fer'i ceza türünden yaptırımlar halen varlığını sürdürmesinden dolayı, Askerî Ceza Kanununun bu düzenlemelerine istinaden verilmiş mahkûmiyet kararlarındaki fer'i cezaların adli sicile kaydedilmesini sağlamak amacıyla aynı fıkraya (j) bendi olarak bir hüküm eklenmek suretiyle kabul edilmiştir.

Teklifin 5 inci maddesi; 5271 sayılı Kanundaki "disiplin hapsi" ile 477 sayılı Kanundaki "disiplin cezası"nın farklı kavramlar olmasından dolayı disiplin cezalarına dair mahkûmiyet kararlarının da adli sicile işlenmesinin önlenmesini sağlayan hükmün birinci fıkranın (a) bendine eklenmek suretiyle kabul edilmiştir.

Teklifin 6 ncı maddesi aynen kabul edilmiştir.

Teklifin 7 nci maddesinin başlığı, madde metni ile uyumunu sağlamak amacıyla değiştirilerek birinci fıkrasında redaksiyon yapılmak suretiyle kabul edilmiştir.

Teklifin 8 inci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Teklifin 9 uncu maddesi; üçüncü fıkrasında, 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (f) bendine atıfta bulunularak, hangi yabancı mahkeme kararlarının adli sicil kaydında yer alabileceği hususuna açıklık getirilmiş, ayrıca aynı fıkrada geçen "tarihinden" ibaresi anlam bozukluğunun giderilmesi açısından "tarihten" olarak değiştirilmek suretiyle kabul edilmiştir.

Teklifin 10 uncu maddesi; birinci fıkranın (c) bendinde yer alan "Milletvekili adaylığı için" ibaresi, her türlü seçimlerde adaylık için gerek görülmesi halinde ilgili seçim kurullarına adli sicil arşiv kayıtlarının verilebilmesine imkân tanınmak amacıyla madde metninden çıkarılmış ayrıca, söz konusu fıkraya eklenen (d) bendi hükmüne göre, diğer kamu kurum ve kuruluşlarına da adli sicil arşiv kayıtlarının verilebileceğinden, belli bir suçu işlemekten dolayı verilmiş mahkûmiyet kararına bağlı hak yoksunlukları 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinde açık bir şekilde düzenlenmiş olduğu için Adli Sicil Kanununda ayrıca bu hususa ilişkin olarak düzenleme yapılması gereksiz görüldüğünden ikinci fıkra madde metninden çıkartılmış ve fıkra numaraları teselsül ettirilmiş, teselsül ettirilen üçüncü fıkrada redaksiyon yapılmak suretiyle kabul edilmiştir.

Teklifin 11 inci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Teklifin 12 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Teklifin 13 üncü maddesi, adli sicil ve arşiv bilgileriyle ilgili olmadığı için teklif metninden çıkartılmıştır.

Teklifin 14 üncü maddesi; askerî hâkim ve askerî savcılarını kapsayacak şekilde değişiklik yapılmak, ayrıca doğrudan veya Adalet Bakanının onayı ile adli sicil ve arşiv kayıtlarında sorgulama yapılabilmesine yönelik düzenleme yapılmak suretiyle 13 üncü madde olarak kabul edilmiştir.

Teklifin 15 inci maddesi, 14 üncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Teklifin 16 ncı maddesi, 15 inci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Teklifin 17 nci maddesi, 16 ncı madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Teklifin 18 inci maddesi; maddede geçen "beş" ibaresinin "üç" olarak değiştirilmesi suretiyle 17 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Teklifin 19 uncu maddesi; belli bir suçu işlemekten dolayı verilmiş mahkûmiyet kararına bağlı hak yoksunlukları 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinde açık bir şekilde düzenlendiğinden, Adli Sicil Kanununda ayrıca bu hususa ilişkin olarak düzenleme yapılması gereksiz görülerek birinci fıkrasının (b) bendi madde metninden çıkarılmış ve 18 inci madde olarak değiştirilmek suretiyle kabul edilmiştir.

Teklifin geçici 1 inci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Teklifin geçici 2 nci maddesi; çeşitli kanunlarda belli kamu görevlerine atama yapılabilmesi için kişinin belli suçlardan mahkûmiyetinin olup olmadığının araştırılması yönünde özel hükümler bulunma ihtimalinden ve bu hükümleri saklı tutmak amacıyla birinci ve ikinci fıkralarında değişiklik yapılmak suretiyle kabul edilmiştir.

Teklifin 20 nci maddesi, 19 uncu madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Teklifin 21 inci maddesi, 20 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Teklif metninde, imlâ kurallarına uygun olarak redaksiyon yapılmıştır.

Raporumuz, Genel Kurulun onayına sunulmak üzere Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan	Başkanvekili	Sözcü
<i>Köksal Toptan</i>	<i>Recep Özel</i>	<i>Ramazan Can</i>
Zonguldak	Isparta	Kırıkkale
Kâtip	Üye	Üye
<i>Hasan Kara</i>	<i>Fehmi Hüsrev Kutlu</i>	Halil Ünlütepe
Kilis	Adıyaman	Afyonkarahisar
		(Toplantıya katılmadı)
Üye	Üye	Üye
Halil Özyolcu	<i>Haluk İpek</i>	<i>Feridun Fikret Baloğlu</i>
Ağrı	Ankara	Antalya
(Toplantıya katılmadı)		(Karşı oy)
Üye	Üye	Üye
Yüksel Çorbacıoğlu	Orhan Yıldız	<i>Mehmet Küçükkaşık</i>
Artvin	Artvin	Bursa
(Toplantıya katılmadı)	(Toplantıya katılmadı)	(Karşı oy)
Üye	Üye	Üye
<i>Feridun Ayzazoğlu</i>	<i>Muzaffer Külcü</i>	<i>Mahmut Durdu</i>
Çorum	Çorum	Gaziantep
(Karşı oy)		
Üye	Üye	Üye
<i>Nimet Çubukçu</i>	<i>Mehmet Yılmazcan</i>	<i>Hakkı Köylü</i>
İstanbul	Kahramanmaraş	Kastamonu
Üye	Üye	Üye
<i>Muharrem Kılıç</i>	<i>Orhan Eraslan</i>	<i>Enver Yılmaz</i>
Malatya	Niğde	Ordu
	(Karşı oy)	
Üye	Üye	Üye
Mehmet Nuri Saygun	Ahmet Çağlayan	<i>Bekir Bozdağ</i>
Tekirdağ	Uşak	Yozgat
(Toplantıya katılmadı)	(İmzada bulunamadı)	

**KASTAMONU MİLLETVEKİLİ
HAKKI KÖYLÜ'NÜN TEKLİFİ
ADLİ SİCİL KANUNU TEKLİFİ**

Amaç ve kapsam

MADDE 1.- (1) Bu Kanun, kesinleşmiş ceza ve güvenlik tedbirlerine mahkûmiyete ilişkin bilgilerin otomatik işleme tabi bir sistem kullanılarak toplanmasına, sınıflandırılmasına, değerlendirilmesine, muhafaza edilmesine ve gerektiğinde en seri ve sağlıklı biçimde ilgililere bildirilmesine dair usul ve esasları belirler.

Adli sicil kayıtlarının tutulması

MADDE 2.- (1) Hakkında Türk mahkemeleri veya yabancı ülke mahkemeleri tarafından kesinleşmiş mahkûmiyet kararı bulunan Türk vatandaşları ile Türkiye'de suç işlemiş olan yabancıların kayıtları da dahil tüm adli sicil bilgileri; mahallinde bilgisayar ortamına aktarılmasını takiben, Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğündeki Merkezi Adli Sicilde tutulur.

Merkezi ve mahalli adli sicillerin görevleri

MADDE 3.- (1) Merkezi Adli Sicil, adli sicil kayıtlarının güncelleştirilmesi, düzenlenmesi, düzeltilmesi ve mahalli adli sicillere ulaştırılması ile görevlidir.

(2) Mahalli Adli Sicil, bulunduğu yer ile gerektiğinde diğer yerlere ait adli sicil bilgilerinin bilgisayara girilmesi, bu bilgilerin merkezi adli sicile aktarılması ile merkezi adli sicilden bilgilerin alınıp ilgili şahıs ve kurumlara iletilmesi ile görevlidir.

Adli sicile kaydedilecek bilgiler

MADDE 4.- (1) Türk mahkemeleri tarafından vatandaş veya yabancı hakkında verilmiş ve kesinleşmiş mahkûmiyet hükümleri adli sicile kaydedilir. Bu bağlamda;

**ADALET KOMİSYONUNUN
KABUL ETTİĞİ METİN
ADLİ SİCİL KANUNU TEKLİFİ**

Amaç ve kapsam

MADDE 1.- (1) Bu Kanun, kesinleşmiş ceza ve güvenlik tedbirlerine mahkûmiyete ilişkin bilgilerin otomatik işleme tabi bir sistem kullanılarak toplanmasına, sınıflandırılmasına, değerlendirilmesine, muhafaza edilmesine ve gerektiğinde en seri ve sağlıklı biçimde ilgililere bildirilmesine dair usul ve esasları belirler.

Adli sicil kayıtlarının tutulması

MADDE 2.- (1) Hakkında Türk mahkemeleri veya yabancı ülke mahkemeleri tarafından kesinleşmiş ve Türk Hukukuna göre tanınan mahkûmiyet kararı bulunan Türk vatandaşları ile Türkiye'de suç işlemiş olan yabancıların kayıtları da dahil tüm adli sicil bilgileri; mahallinde bilgisayar ortamına aktarılmasını takiben, Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğündeki Merkezi Adli Sicilde tutulur.

Merkezi ve mahalli adli sicillerin görevleri

MADDE 3.- (1) Merkezi Adli Sicil, adli sicil kayıtlarının güncelleştirilmesi, düzenlenmesi, düzeltilmesi ve mahalli adli sicillere ulaştırılması ile görevlidir.

(2) Mahalli Adli Sicil, bulunduğu yer ile gerektiğinde diğer yerlere ait adli sicil bilgilerinin bilgisayara girilmesi, bu bilgilerin merkezi adli sicile aktarılması ile merkezi adli sicilden bilgilerin alınıp ilgili şahıs ve kurumlara iletilmesi ile görevlidir.

Adli sicile kaydedilecek bilgiler

MADDE 4.- (1) Türk mahkemeleri tarafından vatandaş veya yabancı hakkında verilmiş ve kesinleşmiş mahkûmiyet hükümleri adli sicile kaydedilir. Bu bağlamda;

(Kastamonu Milletvekili
Hakkı Köylü'nün Teklifi)

- a) Hapis cezaları ile ilgili olarak;
1. Hapis cezasına mahkûmiyet kararı,
  2. Koşullu salıverilme kararı,
  3. Koşullu salıverilmede denetim süresinin uzatılmasına ilişkin karar,
  4. Koşullu salıverilme kararının geri alınmasına dair karar,
  5. Hapis cezasının infazının tamamlandığı hususu,
- b) Hapis cezasının ertelenmesi halinde;
1. Denetim süresi,
  2. Denetim süresinin yükümlülüklerle uygun veya iyi halli olarak geçirilmesi dolayısıyla cezanın infaz edilmiş sayıldığı hususu,
  3. Ertelenen hapis cezasının infaz kurumunda çektirilmesine ilişkin karar,
- c) Adli para cezası ile ilgili olarak;
1. Adli para cezasına ilişkin mahkûmiyet hükmü,
  2. Adli para cezasının ödenmek suretiyle infaz edildiği hususu,
  3. Adli para cezasının tazyik hapsi suretiyle kısmen veya tamamen infaz edildiği hususu,
  4. Adli para cezasının tazyik hapsinden sonra kalan kısmının ödenmek suretiyle infaz edildiği hususu,
- d) Kısa süreli hapis cezasına seçenek yaptırıma mahkûmiyet halinde;
1. Kısa süreli hapis cezasına seçenek yaptırım olarak, adli para cezasına mahkûmiyet veya güvenlik tedbiri uygulanması hükmü,
  2. Kısa süreli hapis cezasına seçenek yaptırım olarak hükmedilen adli para cezasının veya güvenlik tedbirinin gereklerinin yerine getirilmemesi dolayısıyla hapis cezasının infazına ilişkin karar,
  3. Kısa süreli hapis cezasına seçenek yaptırım olarak hükmedilen güvenlik tedbirinin değiştirilmesine ilişkin karar,

(Adalet Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

- a) Hapis cezaları ile ilgili olarak;
1. Hapis cezasına mahkûmiyet kararı,
  2. Koşullu salıverilme kararı,
  3. Koşullu salıverilmede denetim süresinin uzatılmasına ilişkin karar,
  4. Koşullu salıverilme kararının geri alınmasına dair karar,
  5. Hapis cezasının infazının tamamlandığı hususu,
- b) Hapis cezasının ertelenmesi halinde;
1. Denetim süresi,
  2. Denetim süresinin yükümlülüklerle uygun veya iyi halli olarak geçirilmesi dolayısıyla cezanın infaz edilmiş sayıldığı hususu,
  3. Ertelenen hapis cezasının infaz kurumunda çektirilmesine ilişkin karar,
- c) Adli para cezası ile ilgili olarak;
1. Adli para cezasına ilişkin mahkûmiyet hükmü,
  2. Adli para cezasının ödenmek suretiyle infaz edildiği hususu,
  3. Adli para cezasının tazyik hapsi suretiyle kısmen veya tamamen infaz edildiği hususu,
  4. Adli para cezasının tazyik hapsinden sonra kalan kısmının ödenmek suretiyle infaz edildiği hususu,
- d) Kısa süreli hapis cezasına seçenek yaptırıma mahkûmiyet halinde;
1. Kısa süreli hapis cezasına seçenek yaptırım olarak, adli para cezasına mahkûmiyet veya güvenlik tedbiri uygulanması hükmü,
  2. Kısa süreli hapis cezasına seçenek yaptırım olarak hükmedilen adli para cezasının veya güvenlik tedbirinin gereklerinin yerine getirilmemesi dolayısıyla hapis cezasının infazına ilişkin karar,
  3. Kısa süreli hapis cezasına seçenek yaptırım olarak hükmedilen güvenlik tedbirinin değiştirilmesine ilişkin karar,

(Kastamonu Milletvekili
Hakkı Köylü'nün Teklifi)

e) Belli hakları kullanmaktan yoksun bırakılma ile ilgili olarak;

1. Kasten işlenen bir suç nedeniyle hapis cezasına mahkûmiyetin kanuni sonucu olarak yoksun kalınan haklara cezanın ertelenmesi dolayısıyla getirilen istisnaya ilişkin karar,

2. Mahkûmiyet hükmüyle bağlantılı olarak verilen, belli bir hak ve yetkinin kullanılmasının veya belli bir meslek veya sanatın icrasının yasaklanmasına ya da sürücü belgesinin geri alınmasına ilişkin karar,

f) Türk vatandaşı hakkında yabancı mahkemededen verilmiş ve kesinleşmiş olan mahkûmiyet kararının Türk hukuku bakımından doğurduğu hak yoksunluklarına ilişkin olarak Cumhuriyet savcısının istemi üzerine mahkemece verilen karar,

g) Ceza mahkûmiyetini bütün sonuçlarıyla ortadan kaldıran şikayetten vazgeçme veya etkin pişmanlık dolayısıyla verilen karar,

h) Ceza zamanaşımının dolduğunu tespitine ilişkin karar,

i) Genel veya özel affa ilişkin kanun; özel affa ilişkin Cumhurbaşkanlığı kararı,

Adli sicile kaydedilir.

(2) Kanun yararına bozma veya yargılamanın yenilenmesi sonucunda verilen mahkûmiyet hükmü ya da eski hükümde değişiklik yapan tüm hüküm ve kararlar açısından da birinci fıkra hükümleri uygulanır.

(3) Kanun gereği olarak gerçek kimliği saklı tutulan kişilerin adli sicil ve arşiv kayıtlarına ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.

(Adalet Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

e) Belli hakları kullanmaktan yoksun bırakılma ile ilgili olarak;

1. Kasten işlenen bir suç nedeniyle hapis cezasına mahkûmiyetin kanunî sonucu olarak yoksun kalınan haklara cezanın ertelenmesi dolayısıyla getirilen istisnaya ilişkin karar,

2. Mahkûmiyet hükmüyle bağlantılı olarak verilen, belli bir hak ve yetkinin kullanılmasının veya belli bir meslek veya sanatın icrasının yasaklanmasına ya da sürücü belgesinin geri alınmasına ilişkin karar,

f) Türk vatandaşı hakkında yabancı mahkemededen verilmiş ve kesinleşmiş olan mahkûmiyet kararının Türk hukuku bakımından doğurduğu hak yoksunluklarına ilişkin olarak Cumhuriyet savcısının istemi üzerine mahkemece verilen karar,

g) Ceza mahkûmiyetini bütün sonuçlarıyla ortadan kaldıran şikayetten vazgeçme veya etkin pişmanlık dolayısıyla verilen karar,

h) Ceza zamanaşımının dolduğunun tespitine ilişkin karar,

i) Genel veya özel affa ilişkin kanun; özel affa ilişkin Cumhurbaşkanlığı kararı,

j) Askerî Ceza Kanununa göre verilmiş mahkûmiyet kararlarındaki ferî cezalar,

Adli sicile kaydedilir.

(2) Kanun yararına bozma veya yargılamanın yenilenmesi sonucunda verilen mahkûmiyet hükmü ya da eski hükümde değişiklik yapan tüm hüküm ve kararlar açısından da birinci fıkra hükümleri uygulanır.

(3) Kanun gereği olarak gerçek kimliği saklı tutulan kişilerin adli sicil ve arşiv kayıtlarına ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.

(Kastamonu Milletvekili
Hakkı Köylü'nün Teklifi)

Adli sicile kaydedilmeyecek bilgiler

MADDE 5.- (1) Türk mahkemeleri tarafından verilmiş olsa bile;

a) Sırf askeri suçlara ilişkin mahkûmiyet hükümleri,

b) Disiplin veya tazyik hapsine ilişkin kararlar,

c) İdari para cezasına ilişkin kararlar,
Adli sicile kaydedilmez.

Diğer bilgilerin kaydı

MADDE 6.- (1) Kamu davasının açılmasının ertelenmesine ve hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına ilişkin kararlar, ancak bir soruşturma veya kovuşturmaya bağlantılı olarak Cumhuriyet savcısı, hâkim veya mahkeme tarafından istenmesi halinde verilmek üzere, kaydedilir.

Adli sicil bilgilerini isteme hakkına sahip olanlar

MADDE 7.- (1) Adli sicil bilgileri, kullanılış amacı belirtilmek suretiyle;

a) İlgili kişiye veya vekaletnamede açıkça belirtilmek koşuluyla vekiline,

b) Kamu kurum ve kuruluşlarına, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarına,
Verilir.

(2) Yabancı devletler tarafından istenilen adli sicil bilgileri müteakibliyet esasına göre verilir.

Adli sicil bilgilerini verebilecek merciler

MADDE 8.- (1) Adli sicil bilgileri; mahalî adli sicillerde Cumhuriyet başsavcılıklarınca, asliye mahkemelerinin bulunmadığı ilçelerde kaymakamlıklarca, merkezi adli sicilde ise Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğünce verilir.

(Adalet Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

Adli sicile kaydedilmeyecek bilgiler

MADDE 5.- (1) Türk mahkemeleri tarafından verilmiş olsa bile;

a) Disiplin suçlarına ve sırf askeri suçlara ilişkin mahkûmiyet hükümleri,

b) Disiplin veya tazyik hapsine ilişkin kararlar,

c) İdarî para cezasına ilişkin kararlar,
Adli sicile kaydedilmez.

Diğer bilgilerin kaydı

MADDE 6.- (1) Kamu davasının açılmasının ertelenmesine ve hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına ilişkin kararlar, ancak bir soruşturma veya kovuşturmaya bağlantılı olarak Cumhuriyet savcısı, hâkim veya mahkeme tarafından istenmesi halinde verilmek üzere, kaydedilir.

Adli sicil bilgileri verilebilecek olanlar

MADDE 7.- (1) Adli sicil bilgileri, kullanılış amacı belirtilmek suretiyle;

a) İlgili kişiye veya vekaletnamede açıkça belirtilmek koşuluyla vekiline,

b) Kamu kurum ve kuruluşlarına, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarına,
Verilebilir.

(2) Yabancı devletler tarafından istenilen adli sicil bilgileri müteakibliyet esasına göre verilir.

Adli sicil bilgilerini verebilecek merciler

MADDE 8.- (1) Adli sicil bilgileri; mahalî adli sicillerde Cumhuriyet başsavcılıklarınca, asliye mahkemelerinin bulunmadığı ilçelerde kaymakamlıklarca, merkezi adli sicilde ise Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğünce verilir.

(Kastamonu Milletvekili
Hakkı Köylü'nün Teklifi)

Adli sicil bilgilerinin silinmesi

MADDE 9.- (1) Adli sicildeki bilgiler;

a) Cezanın veya güvenlik tedbirinin infazının tamamlanması,

b) Ceza mahkûmiyetini bütün sonuçlarıyla ortadan kaldıran şikayetten vazgeçme veya etkin pişmanlık,

c) Ceza zamaşımının dolması,

d) Genel af,

Halinde, Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğünce silinerek, arşiv kaydına alınır.

(2) Adli sicil bilgileri, ilgilinin ölümü üzerine tamamen silinir.

(3) Türk vatandaşları hakkında yabancı mahkemelerce verilmiş hürriyeti bağlayıcı cezaya mahkûmiyet hükümleri, kesinleştiği tarihten itibaren mahkûmiyet kararında belirtilen sürenin geçmesiyle, Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğünce adli sicil kayıtlarından çıkartılarak arşiv kaydına alınır. Adli para cezasına mahkûmiyet hükümleri ile cezanın ertelenmesine ilişkin hükümler, adli sicil kaydına alınmadan doğrudan arşive kaydedilir.

Arşiv bilgilerinin istenmesi

MADDE 10.- (1) Arşiv bilgileri;

a) Kullanılış amacı belirtilmek suretiyle, kişinin kendisi veya vekaletnamede açıkça belirtilmiş olmak koşuluyla vekili,

b) Bir soruşturma veya kovuşturma kapsamında Cumhuriyet başsavcılıkları hâkim veya mahkemeler,

c) Milletvekili adaylığı için, yetkili seçim kurulları,

Tarafından, istenebilir.

(2) Anayasanın 76 ncı maddesi hükmü saklı kalmak kaydıyla; herhangi bir göreve seçilmek, atanmak veya istihdam edilmek

(Adalet Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

Adli sicil bilgilerinin silinmesi

MADDE 9.- (1) Adli sicildeki bilgiler;

a) Cezanın veya güvenlik tedbirinin infazının tamamlanması,

b) Ceza mahkûmiyetini bütün sonuçlarıyla ortadan kaldıran şikayetten vazgeçme veya etkin pişmanlık,

c) Ceza zamaşımının dolması,

d) Genel af,

Halinde, Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğünce silinerek, arşiv kaydına alınır.

(2) Adli sicil bilgileri, ilgilinin ölümü üzerine tamamen silinir.

(3) Türk vatandaşları hakkında yabancı mahkemelerce verilmiş olup 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (f) bendine göre adli sicile kaydedilen hürriyeti bağlayıcı cezaya mahkûmiyet hükümleri, kesinleştiği tarihten itibaren mahkûmiyet kararında belirtilen sürenin geçmesiyle, Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğünce adli sicil kayıtlarından çıkartılarak arşiv kaydına alınır. Adli para cezasına mahkûmiyet hükümleri ile cezanın ertelenmesine ilişkin hükümler, adli sicil kaydına alınmadan doğrudan arşive kaydedilir.

Arşiv bilgilerinin istenmesi

MADDE 10.- (1) Arşiv bilgileri;

a) Kullanılış amacı belirtilmek suretiyle, kişinin kendisi veya vekaletnamede açıkça belirtilmiş olmak koşuluyla vekili,

b) Bir soruşturma veya kovuşturma kapsamında Cumhuriyet başsavcılıkları hâkim veya mahkemeler,

c) Yetkili seçim kurulları,

d) Özel kanunlarda gösterilen hallerde ilgili kamu kurum ve kuruluşları,

Tarafından, istenebilir.

(2) Kanunda açıkça belirtilmediği takdirde, kişi hakkında alınacak bir karar veya

(Kastamonu Milletvekili
Hakkı Köylü'nün Teklifi)

amacıyla, ilgili kamu kurum ve kuruluşuna veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşuna verilmek üzere istenen arşiv kaydında yer alan bilgiler, kanuni bir hak yoksunluğu doğurmaz.

(3) Kanunda açıkça belirtilmediği takdirde, kişi hakkında alınacak bir karar veya yapılacak bir işlemle ilgili olarak, bir yakınının adli sicil ve arşiv kayıtları istenemez ve bu bilgiler, kişiyi herhangi bir haktan yoksun bırakmak için dayanak olarak kullanılamaz.

(4) 18 yaşından küçüklerle ilgili adli sicil ve arşiv kayıtları; ancak soruşturma ve kovuşturma kapsamında değerlendirilmek üzere Cumhuriyet başsavcılıkları, hâkim veya mahkemelerde istenebilir.

Adli sicil ve arşiv bilgilerinin gizliliği

MADDE 11.- (1) Adli sicil ve arşiv bilgileri gizlidir. Bu bilgiler, görevlilerce açıklanamaz ve bu Kanun hükümlerine göre verilen kişi, kurum ve kuruluşlarca verilmiş amacı dışında kullanılamaz.

Adli sicil ve arşiv bilgilerinin silinmesi

MADDE 12.- (1) Arşiv bilgileri, ilgilinin ölümü üzerine ve her halde kaydın girildiği tarihten itibaren seksen yılın geçmesiyle, tamamen silinir.

(2) Fiilin kanunla suç olmaktan çıkarılması halinde, bu suçtan mahkûmiyete ilişkin adli sicil ve arşiv kayıtları, talep aranmaksızın, tamamen silinir.

(3) Kanun yararına bozma veya yargılamanın yenilenmesi sonucunda verilen beraat veya ceza verilmesine yer olmadığı kararının kesinleşmesi halinde, önceki mahkûmiyet kararına ilişkin adli sicil ve arşiv kaydı tamamen silinir.

(Adalet Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

yapılacak bir işlemle ilgili olarak, bir yakınının adli sicil ve arşiv kayıtları istenemez ve bu bilgiler, kişiyi herhangi bir haktan yoksun bırakmak için dayanak olarak kullanılamaz.

(3) Onsekiz yaşından küçüklerle ilgili adli sicil ve arşiv kayıtları; ancak soruşturma ve kovuşturma kapsamında değerlendirilmek üzere Cumhuriyet başsavcılıkları, hâkim veya mahkemelerde istenebilir.

Adli sicil ve arşiv bilgilerinin gizliliği

MADDE 11.- (1) Adli sicil ve arşiv bilgileri gizlidir. Bu bilgiler, görevlilerce açıklanamaz ve bu Kanun hükümlerine göre verilen kişi, kurum ve kuruluşlarca verilmiş amacı dışında kullanılamaz.

Adli sicil ve arşiv bilgilerinin silinmesi

MADDE 12.- (1) Arşiv bilgileri, ilgilinin ölümü üzerine ve her halde kaydın girildiği tarihten itibaren seksen yılın geçmesiyle, tamamen silinir.

(2) Fiilin kanunla suç olmaktan çıkarılması halinde, bu suçtan mahkûmiyete ilişkin adli sicil ve arşiv kayıtları, talep aranmaksızın, tamamen silinir.

(3) Kanun yararına bozma veya yargılamanın yenilenmesi sonucunda verilen beraat veya ceza verilmesine yer olmadığı kararının kesinleşmesi halinde, önceki mahkûmiyet kararına ilişkin adli sicil ve arşiv kaydı tamamen silinir.

(Kastamonu Milletvekili
Hakkı Köylü'nün Teklifi)

**Diğer kamu kurum ve kuruluşlarınca
elde edilen kişisel bilgiler**

MADDE 13.- (1) Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü haricindeki kamu kurum ve kuruluşları tarafından suç soruşturması kapsamında mevzuat hükümlerine göre elde edilen kişisel bilgiler, başkasına verilemez, soruşturma dışında başka bir amaçla kullanılamaz.

**Adli sicil ve arşiv kayıtlarında sor-
gulama yetkisi verilmesi**

MADDE 14.- (1) Mahkeme, hâkim, Cumhuriyet başsavcılığı ve kolluk ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarına bir suça ilişkin soruşturma ve kovuşturma kapsamında Adli sicil ve arşiv kayıtlarında elektronik ortamda sor-
gulama yetkisi Adalet Bakanının onayı ile verilebilir.

Komisyon

MADDE 15.- (1) Adli sicil ve arşiv kayıtlarının silinmesiyle ilgili kararları almak ve kanunla verilen diğer görevleri yerine getirmek üzere, Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğünün teklifi ve Bakan onayı ile üç hâkimden oluşan bir komisyon kurulur.

Yönetmelik

MADDE 16.- (1) Bu Kanunun uygulama usul ve esasları, yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde Adalet Bakanlığınca çıkartılacak yönetmelikte belirlenir.

**Merkezi ve Mahalli Adli Sicildeki
atamalar**

MADDE 17.- (1) Merkezi ve mahalli adli sicildeki şube müdürü, mühendis, çözümleyici, programcı, istatistik uzmanı, tercüman, şef, bilgisayar işletmeni ile veri hazırlama ve kontrol işletmenleri Adalet Bakanlığınca atanırlar,

(Adalet Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

**Adli sicil ve arşiv kayıtlarında sor-
gulama yetkisi verilmesi**

MADDE 13.- (1) Bir suça ilişkin soruşturma ve kovuşturma kapsamında adli sicil ve arşiv kayıtlarında,

a) Mahkeme, hâkim, askerî hâkim, Cumhuriyet başsavcılığı ve askerî savcılık doğrudan doğruya,

b) Kolluk ve diğer kamu kurum ve kuruluşları Adalet Bakanının onayı ile,
Sorgulama yapabilirler.

Komisyon

MADDE 14.- (1) Adli sicil ve arşiv kayıtlarının silinmesiyle ilgili kararları almak ve kanunla verilen diğer görevleri yerine getirmek üzere, Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğünün teklifi ve Bakan onayı ile üç hâkimden oluşan bir komisyon kurulur.

Yönetmelik

MADDE 15.- (1) Bu Kanunun uygulama usul ve esasları, yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde Adalet Bakanlığınca çıkartılacak yönetmelikte belirlenir.

**Merkezî ve mahalli adli sicildeki
atamalar**

MADDE 16.- (1) Merkezî ve mahalli adli sicildeki şube müdürü, mühendis, çözümleyici, programcı, istatistik uzmanı, tercüman, şef, bilgisayar işletmeni ile veri hazırlama ve kontrol işletmenleri Adalet Bakanlığınca atanırlar,

(Kastamonu Milletvekili
Hakkı Köylü'nün Teklifi)

gerektiğinde sözleşmeli olarak da çalıştırılabilirler.

Mali Hükümler

MADDE 18.- (1) Bu Kanunun 7 nci ve 10 uncu maddeleri uyarınca kişiler tarafından yapılacak adli sicil veya arşiv kaydı taleplerinde, beş Yeni Türk Lirası ücret alınır. Bu ücret Adalet Bakanlığının ihtiyaçlarında kullanılmak üzere Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri İş-yurtları Kurumuna gelir kaydedilir.

Yürürlükten kaldırılan hükümler

MADDE 19.- (1) Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla;

a) 22.11.1990 tarihli ve 3682 sayılı Adli Sicil Kanunu,

b) 10.6.1983 tarihli ve 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu hariç, çeşitli kanunlarda yer alan, belirli suçlardan dolayı mahkum olan kişilerin bu mahkûmiyetleri "affa uğramış olsalar bile" belli hakları kullanmaktan yoksun bırakılmasına ilişkin hükümler,

Yürürlükten kaldırılmıştır.

GEÇİCİ MADDE 1.- (1) Bu Kanunda öngörülen adli sicil sistemi ile mevcut kayıtların bu Kanuna uyarlanması bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren beş yıl içinde tamamlanır.

GEÇİCİ MADDE 2.- (1) Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte, Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğüne toplanmış olsun veya olmasın, suç tarihi itibarı ile bu Kanunun yürürlük tarihinden önceki kayıtlar hakkında, 3682 sayılı Kanuna göre süre yönünden silinme koşulu oluşanlar silinir, diğer kayıtlar için bu Kanun hükümlerine göre işlem yapılır. Anayasanın 76 ncı maddesi hükümleri saklıdır.

(2) Birinci fıkraya gereğince işlem yapılarak arşive alınan kayıtlar hakkında, 3682 sayılı

(Adalet Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

gerektiğinde sözleşmeli olarak da çalıştırılabilirler.

Malî hükümler

MADDE 17.- (1) Bu Kanunun 7 nci ve 10 uncu maddeleri uyarınca kişiler tarafından yapılacak adli sicil veya arşiv kaydı taleplerinde, üç Yeni Türk Lirası ücret alınır. Bu ücret Adalet Bakanlığının ihtiyaçlarında kullanılmak üzere Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri İş-yurtları Kurumuna gelir kaydedilir.

Yürürlükten kaldırılan hükümler

MADDE 18.- (1) Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla 22.11.1990 tarihli ve 3682 sayılı Adli Sicil Kanunu, yürürlükten kaldırılmıştır.

GEÇİCİ MADDE 1.- (1) Bu Kanunda öngörülen adli sicil sistemi ile mevcut kayıtların bu Kanuna uyarlanması bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren beş yıl içinde tamamlanır.

GEÇİCİ MADDE 2.- (1) Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte, Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğüne toplanmış olsun veya olmasın, suç tarihi itibarı ile bu Kanunun yürürlük tarihinden önceki kayıtlar hakkında, 3682 sayılı Kanuna göre süre yönünden silinme koşulu oluşanlar silinir, diğer kayıtlar için bu Kanun hükümlerine göre işlem yapılır. Anayasanın 76 ncı maddesi ile özel kanun hükümleri saklıdır.

(2) Birinci fıkraya gereğince işlem yapılarak arşive alınan kayıtlar hakkında, 3682 sayılı

(Kastamonu Milletvekili
Hakkı Köylü'nün Teklifi)

Kanunun 8 inci maddesinde öngörülen sürelerin dolduğu veya ertelenmiş olan hükmün esasen vaki olmaması sayıldığı hallerde bu tarih esas alınarak, Anayasanın 76 ncı maddesinde sayılan suç ve mahkûmiyetler dışındaki kayıtlar için, ilgilinin, Cumhuriyet Başsavcılığının veya Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğünün talebi üzerine hükmü veren mahkemece veya talep edenin bulunduğu yer asliye ceza mahkemesince arşiv kaydının silinmesine karar verilir.

Yürürlük

MADDE 20.- (1) Bu Kanun, 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 21.- (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

(Adalet Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

Kanunun 8 inci maddesinde öngörülen sürelerin dolduğu veya ertelenmiş olan hükmün esasen vaki olmaması sayıldığı hallerde bu tarih esas alınarak, Anayasanın 76 ncı maddesi ve özel kanunlarda sayılan suç ve mahkûmiyetler dışındaki kayıtlar için, ilgilinin, Cumhuriyet Başsavcılığının veya Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğünün talebi üzerine hükmü veren mahkemece veya talep edenin bulunduğu yer asliye ceza mahkemesince arşiv kaydının silinmesine karar verilir.

Yürürlük

MADDE 19.- (1) Bu Kanun 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 20.- (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

